

תלז המשפיר בית לחברו, על מי חל חובת בעור, ובו ד' סעיפים:

א *המשפיר פית לחברו (א) לצרף י"ד *ממנו ואילך (ב) בקנהו באתר מהדרכים ששכירתו קרקע נקנה בו, (ג) אם עד (ג) שלא מסר לו המפתח חל י"ד (ד) *על המשפיר לבדק, (ה) *אם משמסר לו המפתח חל י"ד (ו) על השופר לבדק: ב (ז) *השופר פית מחברו בי"ד ואינו יודע אם הוא בדוק, (ח) אם הוא בעיר (ט) *שואלו אם בדקו, *ואם אינו בעיר, חזקתו בדוק

ר' נחמן בר יצחק אר"צ'ל"גב דדחי לה בגמרא, וכן כתבו הרמב"ם בפרק ה' והרא"ש כיון דמדרבנן הוא, דמראויהתא בבבאלי בעלמא סגי.

בד אחר אין עליו חיוב בדקה לכ"ב. וזית שאינו צעול, אם כבר התזקק פה השומר, עליו לבדור, ח"י: (ג) על המשפיר לבדקו, ואפשר לדלות י"א בפעם ג, ובמקום שאוחזים שכר על הבדיקה צריך לשלם למשפיר שכר הבדיקה פין שהשובר קנהו והחזיק בו, ח"י: (ד) על השובר לבדקו, גם כעל, אף שאין שלד רב של משפיר מ"מ מסתמא הרי כמו הפקיד המשפיר, והשובר והמקחם שלו צריך לבטל, וז"ל המשפיר: כעל ג"כ, מ"א בשם תוספות, וסח"י קמח על שם ראיה וז"ל משפירות פתוספות, ע"ש: (ה) שואל, וז"ל הנה אם שאלו א"ב פניבדור בעיר ויכל לשאול להו, הרי הם נאמנים אפילו נגד התוספת

בעבר ובידיה; ואפשר לומר, פינן דכתיב תשיביתו שאור במתיכם, עקר המצוה לברק ולברק התמוץ מהבית ממש, ח"י. כל שלשים יום צריך לעצן בכל דבר שעושה שלא יצא חמץ בו באפן שלא יוכל להסירו בקול, ביח ויטב"ל: (א) וקנהו. אבל כשעדי לא קנהו, אע"פ שהמפתח ביד השוכר אינו לבד, דה"ל כמי שהפקיד מפתחו ביד אחר דצוין הנפקד צריך לבדק, מ"א, ח"י: (ב) שלא קטר לו המפתח. ונחסירה מפתח לבד לא מטיגו כלל, דטוי קאנו מטר ששירו, ד"ט ב"ש ר"ן. ואף אם קטר המפתח לשוכר ונתנו והפקיד למשגיח, מטר השפיר לבדקו בידו, שחמץ שלו והמפתח בידו, אבל במשגיח

משנה ברורה

* על המשפיר לברך. ומפל מקום אם אינו פציר, על השוכר לברך⁸, ונדמך מח
לקפו סעיף ב וסעיף ג. אמרוני: * שואל אם בריך. ונראה לכאורה
הדיקה בשומר לו שבעה אין צריך שוב לבטל, דכיון דקמא לן: הבדוק צריך
שיבטל, מסתמא עשה כן⁹. ומדקמך בזה לשון המחבר שכתב: והשאלה אם

שהישראל הפקיר חמצו לשם, וכפ"ל. וידינא יש דעות (ג) בין האחרונים אי בדעת המסביר או בהשאומונים שהוקא ברק"א, (לג) ונראה דאם נקט בו הנכרי יש להקל. וילענן אם מחיב להקל בליל י"ד המדברים ושהקל לא יחזיק להם (לד) עם המצא

צריך לזכור, מאחר שלעת-צוה התקדרים לא נמקרו והם ברושט
הוא בלשונות בעל-הבית צדון: אמנם בהשיבת בנין-עולם סימן כ
מקים 'משביתת' ובעורו²¹, ולא גרע מחמץ שפוצא אחר הפדיקה
ם בדיקה בביתו הוא משיר לאלו התקדרים למקרו למחר לעפוס,
הה בשאר תדרים²², וכן בספר אשלאברהם קרב ומסמברא להקל
מורכר לו התקור וכל התמץ הנמצא בוא²³) (גדי לכלל בזה גם התמץ
הי"ש והשכר הנמצא בו [פתחי תשובה]. ומכל מקום אף דאין
תונים: כל שלשים יום צריך לעין ככל דבר שפושע, שלא ישאר בו
כל להסירו כהל:

שְׁלֹהֶם²⁵), יֵשׁ דְּרוֹת בֵּין הָאֲחֻזִּים, שְׂדֵצַת הַמְּקוֹר־חַיִּים וְתַחֲמִי-צָרִים יִשְׂרָאֵל, וְאִפְּלֵי אִם נִמְכְּרוּ, עֲרִין לֹא הָחֻזִּק בָּהֶם הַנְּכָרִי וְגַם הַמַּמְכָּה חֹלֶק, וְדַעְתּוּ דָּאִין צְרִיכִין בְּדִיקָה, בְּרָבָה עֲצֻמָּה שְׂמוּכָה לְמַחֵר לַעֲשֹׂה שְׂמִישֵׁי לְמַאֲכָלוֹ לְמַחֵר וְאִינוּ מַחֲבִין לְכַצֵּר הַכֹּל, וְאִף בְּזֶה בַּעַת שֶׁמֶן וְכֵן בְּתַשׁוּבָה חֲתָם-סֹפֶר סִימֵן קִלָּא דַּעְתִּי לְהַקֵּל לְשִׂמְיָם מִצֹּדֶת בְּדִי וְכֵן פֶּשׁוּט הַמִּנְהֵג, עֵין שֶׁם, אִף שֶׁצָּרִין לְהֵרֵךְ שִׁבְכָא בַּעַת הַמְּכִירָה, הַמַּצָּא בַּחוּרִין וּבְסָרְקִין), וְלֹא יֵאמַר לוֹ בְּסִתְמָא שְׂמוּכָה לוֹ הַחֲדָר לְמַחֲתוֹ בְּדִי הַמְּקִלִּי, הַמְּכִיר בְּיוֹם י"ג שְׁפִיר עֲדִין מִיָּמֵינוּ²⁶). כְּרַבָּה הָאֵל חֲמִין²⁵ בִּאֲפֻן שְׁלֹא

א (א) לְצַדִּיק יִי. רוצה לומר, שהשפיר לו יצא לצדק יידי: **(ב) וְקָנְהוּ.** הינו בקכף או בשטר או בחזקה או בקנין-סודרי. אך בשעזין לא קנאו באחד מהקנינים, אף-על-פי שהמפתח ביד השוכר אין צריך לבדוק, דתרי לה פמו שהפקיד מפתחו ביד אחר, דאין הנפקד צריך לבדק אלא חייב בדקיה הוא על המשכיר. ונצי, דהמסחר קום דכריו (ב) כרעת הרין וקרב המניד, ולא מתביעין לשוכר לבדק אלא-אם-כן יש בו פתחי לטיביותא, דהינו שְׁנֵהוּ באחד מהקנינים קדם התחלת יידי²) וגם מסירת מפתח: ונצת התוספות (ג) וסיעתם, דבמסירת מפתח לבד קדם התחלת יידי חל חובת הבדיקה על השוכר, משום דאין המשפיר יכול לכנס בו שאין המפתח בידו, ולכן הסילו החייב על השוכר. (ג) ויש מאמרונים שכתבו שצנך להחמיר כשניהם, ואם-כן חייב בדקיה קזה על השוכר והמשפיר. (ד) והפרי חדש קרב דעקר כדעה הראשונה, מיהו, לכלי עלמא כולל האחד לעשות שליח לחברו ויצא ידי הכל: **(ג) אם עד וכו' חל יידי.** רוצה לומר, שבתחלת (ס) ליל יידי, שהוא אז זמן חייב הבדיקה, היה הבית סגור והמפתח ביד המשפיר, חל עליו חובת הבדיקה, פיון שהחמץ שלו והבית צדון מצבם אצלו. (ו) ואפלי אם השוכר נכנס לדור פה בתוך הלילה⁴. ודוקא במשכיר, שגוף הכות צדון שלו. לכן אם גם המפתח בידו עליו משל לבדק, (ו) מה שאין כן במכר והחזיק הלוקח, כיון שאין למכור שום נכיה בפקדע, אף שהמפתח בידו אינו אלא מפקד אצל אחר והחייב משל על הלוקח: **(ד) על המשכיר לבדק.** ואם הבית אין לו מנעול, על השוכר לבדק, פיון שהחזיק בו באחד מדרכי הקנן והיא פתוח לפניו לכנס בו [אחרונים. ועיי' בפמ"ג⁵]: **(ה) ואם משמסר וכו'.** דהינו שמשמר לו ביום יידי. ואם תרד והפקידו אצל המשכיר, (ט) על המשפיר לבדק, פיון שציל-לפנינים בתחלת ליל יידי הנה בידו. והפרי חדש קרב דעל השוכר לבדק, כיון שהמשפיר קבר מסר לו המפתח ובידו לחזר ולשל מידו: **(ו) על השוכר לבדק.** אף שאין דעתו (ט) לכנס לדור שם עד אחר הפסח. וכתבו האחרונים דצריך לבטל גס-גו, דהמשכיר הפקיד חמצו בשמצא מן הבית וזכה בו השוכר, ומפל מקום המשפיר ובטל גס-גו בהדיא: **ב (ז) השוכר פית מחברו בידי.** רוצה לומר, (י) ביום יידי, או בתוך ליל יידי לאחר שגבר עבר זמן ששנה יכול המשכיר לבדק ביתו באותו זמן: **(ח) אם הוא בעיר.** והוא הדין אם אשתו כבני-ביתו בעיר יכול למשאל להו. דהרי הם נאמנים אפלו נגד החזקה, כמו שכתוב סעיף ד: **(ט) שואלו אם בדקו.** דאף-על-פי

[illegible]

הלכות פסח סימן תלו תלח

באר הגולה 18

(י) *ומבטלו *כלבו ודיו: ג' המשיכין בית לחברו (יא) בחזקת בדוק ונמצא שאינו בדוק, (יב) על השוכר לבדק, ואינו מקח טעות, ואפילו במקום שבודקים בשכר, (יג) שהרי מצוה הוא עושה: הגה (ו) [נ] (יד) *נש אומרים דצריך להחזיר לו שכר הבדיקה (טו) הואיל והתנה בדיקה (והגיד כי: וכשמע לעיל סימן ד): ד (טז) יבית (ז) (יז) שהחזק שלא בדקו המשיכין, ואמרו אשה או עבד או קטן (ח) אנו בדקנוהו, (יח) הרי אלו נאמנים, וזהו שיהא קטן (ט) שיש בו (יט) דעת לבדק:

ח שם בעיא ומכשנא
ר שם בדיקא ד סור
קשם הנאמנים

תלח עכבר שנכנס למקום בדוק וכפר בפיו, ובו ב' סעיפים:

א *עכבר שנכנס לבית בדוק (א) וכפר בפיו, ונכנס אחריו (ב) ומצא פרווין (ג) אפילו פרי כל הפפר,

א מיקרא ודקא
פסחים י

באר היטב

כמ"ש ס"ד: (י) וי"א דצריך להחזיר, והפ"ח פסק בדעה א' דאין להוציא ממנו מיד מחזק, עין בתשובת שו"ת פרי"ק סימן ב' וצ"ע בפרי"ק וקח"י: (י) שהחזק שלא בדקו, משמע דוקא כה"ג שהוא בחזקת שואנו בדוק, אבל אם הוא מחזק שיש בו ודאי חזק ראטרו אנו בדקנוהו ובערנו, אפשר דאע"פ נאמנים, ונמשך בזה המיתה הנ"ל על רמ"א ע"ש, ח"י, ונכ"ס אליה רבה הוכיח דאפילו בנדאי חזק נאמנים, ע"ש: (ד) אנו בדקנוהו, ע"ל סימן תלב ס"ק ה' בסבאי דלכתחלה אין לסמוך אלא אאנשים בני מצות: (ט) שיש בו דעת, הנה שיהיה לחנוף:

שערי תשובה

[נ] וי"א, עכ"ל. וצ"ע בשו"ת תחתית פתשטות דף רכג מ"ש בענין זה וניתא לה לאש כר, ע"ש:

משנה ברורה

שד"ך השכרים לבדק (יח) בתחלת ליל י"ד בחזקת חכמים, וכל אחר מישראל בחזקת פשוט הוא וכן הסתם בדק פכר, אף-על-פי-כן צריך לשאלו, לפי שכל השנה (יב) הנה הבית בחזקת שיש בו חזק, ובחזקה זו שמן הסתם בדקי אתה בא להוציא מחזקת חזק, אין אנו סומכין על החזקה לכתחלה במקום שאפשר לבדק: (י) *ומבטלו כלבו, דאף-על-פי שהחזק אינו שלו, מסתמא הפקידו המשיכין שישא ממנו תכה בו השוכר, וכמו שכתבנו למעלה: ג' (יא) בחזקת בדוק, הנה ב"ד משתמטת היא בחזקת בדוקה, וכ"ל, (יג) והוא הדין כשאמר לו המשיכין בפרוש שהיא בדוקה: (יב) על השוכר לבדק ואינו מקח טעות, אף דבנדאי (יד) כיום י"ד החזק על המשיכין לבדק, מכל מקום אי ליתא קמן, משל על השוכר לבדק, ולא אמרין דהוא טעות

באר הגולה

בדקו ולא אם בטלו: אבל באמת זה אינו מקרה, לכתחלה צריך לשאל על זה פן לא קים בדיו, ודמאי שצריך לשאלו על הבדיקה אף שחזקתו בדוק מן הדיו, ויכול מקום בדעבר אם לא שאלו על הבטול וליתא עוד קמן דלישאלה, נראה דכחל לסמן ולומר דמסתמא בטול וכ"ל, דכיון שבדק, חו הבטול חו מדרבנן, וכו' שכתב ס"ר"ו גריש פרק קמא, ויש לסמוך להקל, ויחזיק לא חזקיה המחבר השאלה על הבטול משום דאינו פליג על עובדא רבנ"ל: * *ומבטלו וכו', דבמקרא הוא בעיא דלא אפשרט לענין בדוקה, ויחזיק פתב הרא"ש דיבטל כלבו כרי שישא יד חובתו כדאורחא, דהו הרי הבדיקה רק מדרבנן וסומכין להקל בספקא⁽¹⁷⁾, וצ"ע בפר"ק מדר"ם שפסק לענין בטול⁽¹⁸⁾, אכן באמת נמצא זה עוד גם בחדושי מהר"ם חלאנא וברבנו מנחם: * כלבו, הנה נדפדפ דעות אי בטול סגי בלב או דוקא בפה⁽¹⁹⁾, וצ"ע בבאור הגר"א שהסכים להקלה בלשון המחבר דכלב סגי: * נש אומרים דצריך

במקח יהא שכרו בחזקת בדוק, משיח דניתא לה לאש להחזיקי מצוה בחזקת בדוק, ואמרין דאפילו חו ידע שאין הבית בדוק, והוא מקום שצריך לשכר לבדק, אפילו הכי הנה קונה הבית, ומה שהוא מצוה עמה (טו) הוא מחמת דבר אחר, דאשכח ביטא דשפירא מזה וכי האי גוונא: (יג) שהרי מצוה הוא עושה, ולדעה זו (טז) אין צריך המשיכין להחזיר לו הדמים שהוציא בעד הבדיקה, שהרי לא התנהו למשיכין כלל, דמצוה בלחוד הוא דמקח חובא דממונא עלה כלל ור"ן: (יד) ויש אומרים דצריך להחזיר וכו', הנה, במקום שבודקין בשכר והוציא מעות על זה, וגם לדעה זו לא הוי מקח טעות אפילו כשהתנה בדיקה שיהא בדוק ואינו בדוק⁽¹¹⁾, אלא דסבירא להו דאף שדעתו היה שאפילו אם לא יתנה בדוק לא יחבטל המקח, מכל מקום לא היה בדעתו למחל על המעות שיוציא על הבדיקה⁽¹²⁾: (טו) הואיל והתנה וכו', אכל (יז) בסתמא, אף בשכר בלי"ד שחזקתו בדוק, לכלי עלמא אינו צריך לשלם לו, ולדעת פסקו (יח) האחרונים בדעה קמיתא דבכל גווי אינו צריך לשלם לו, דכחל לומר לו: קים לי בדעה זו, והמציא מחברו עליו הראיה: ד (טז) בית וכו', קאי אדלעיל, שהשכיר לאחור שכתב נכנס יום י"ד דהחזיק על המשיכין לבדק, אלא שדיוע לנו שלא בדק, כגון שהיה לידו ודאי בעיר, ואמרין (יט) אחד מבני-ביתו, כגון עבד או אשה או קטן, שהם בדקיהו, נאמנים, ואין צריך השוכר שוב לבדק: והטעם, משום (כ) דבדיקה חזק דרבנן, דמן התורה בבטול סגי, ועל-פן האמינים חכמים גם לאלו⁽¹³⁾, ולפי זה אין להקל בזה אלא קדם שהוציא שעה ששית שיוכל השוכר לבטל, (כא) אכל לאחור שהוציא שעה ששית שאין בדי לבטל, שוב אין לסמוך על אלו וצריך לבדק: (יז) שהחזק שלא בדקו, ואפילו היה שם ודאי חזק, (כב) אפ"פ נאמנים אלו שאמרין שדקו ובערו אותם: (יח) הרי אלו נאמנים, ואף דבדיעבד אם אקרו שדקו אין צריך לחזר ולבדק, מכל מקום לכתחלה (כג) אין נכון לצוות לאלו לבדקיה⁽¹⁴⁾, שהבדיקה יש בה טורח גדול ויש לחשש שפא ותעצלו⁽¹⁵⁾: (יט) דעת, הנה (כד) שהוציא לחנוף:

א *וכפר בפיו וכו', ואפילו (א) אם היה הפפר קטן שייבטל עכבר לאכלו, ואפילו בשל החזק, אפילו הכי לא תלינן לקלא משעם ספקא דרבנן, משום דכיון דידעין בנדאי שהעכבר גבר החזק לפנינו, אין ספק מוציא מיד חזקת ודאי אסור: (ב) ומצא פרווין, אכל אם מצא פפר שלם אין צריך בדיקה, דתלינן דהוה הפפר שהכנים העכבר, ודוקא בבטל, (ג) אכל בלא בטל, דהוא מלתא דאורייתא, לא תלינן להקל וצריכין לבדק עדן כל הבית⁽¹⁶⁾, אם לא שהפירו שהיה שנטל העכבר: (ג) אפילו פרי כל הפפר, וכל-שכן אם היו רק מעט פרווין,

שער הציון

(יא) לבוש: (יב) מגדל-הכרם: (יג) ס"ר, ויבאנן זה פליג הש"א-אומרים שבסמוך: (יד) ס"ר, והענינו סגן-אברהם, והשטותי ממנו מה שכתב 'אז אמר לא בעינא למעבד מצוה⁽¹⁰⁾, דבחדושי הרשב"א כתב בשם החמ"ן דאי איתא בכתא כפינן לה על זה: (טו) רש"י: (טז) פן כתב הגר"א דהמחבר פתח בדעת ס"ר: (יז) עין בבאור סג"א ששצד לומר דהוא דבר משעם דאפילו בסתמא, הואיל ומוקדו בדוק צריך לשלם לו, אכן כעת שנתפס החדושי הרשב"א על פסחים, מוכח שם בבדיקה מזה שכתב שם בארץ בשם הרמב"ן ודוקא כשהתנה ולא בסתמא: (יח) הפ"ח וחק"עקב ואלה רבה וש"א: (יט) פן מוכח מחוספות צריכין ל"א שפוד ב דביר הפתחיל יאין, והענינים הגר"י, וכתבו שם דאם שלח לקטן למקום אחר לבדק אינו נאמן⁽¹⁴⁾, אמנם מחוספות פסחים דף ד צמור ב משמע דעקר מה שהאמינים משום דבנים לבדק, ואפ"פ אין נפקא מזה, גם בחק"עקב לעיל בסימן תלב סעיף קטן י' כתב דמשפחה האחרונים אינו מחוספות דצריכין: (כ) גמרא: (כא) עלת שבת ואלה דהוה ונגר"ז: (כב) פן משמע מהג"א אברהם וכן כתב האלה רבה וכן מצד הסרימנים וכן משמע מהגר"א ביהודה דעה סימן קכב בסו"ט, עין שם, ודלא בחק"עקב דמהמיר בזה: (כג) חק"עקב סימן תלב סעיף קטן י' ושארי אחרונים: (כד) אחרונים: (ה) ב"ח וחק"עקב וחק"דוסף והגר"י: (ז) חק"עקב ומאמר מרדכי מברקי הסוד לקמן סימן הלט, וצ"ע בחק"משה דהוה דוקא בכפר גדול, אכל קטן הו' ספקספקא ושרי אף בלא בטל: מיהו הפרימגדים מצדד להחמיר בכל ענין:

הלכות פסח סימן תלו תלח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יד]

אי אטר לא פיצא למעבר מןה' (10).

(10) שם (ס"ק ה) כתב המג"א, שגם באופן שהמשכיר בעיר אלא שאינו רוצה לבדוק, אינו מקח טעות, כיון שנוה לו לאדם לעשות מצוה בגופו ובממונו.

[משנ"ב ס"ק יז]

אפילו פשההנה פהניא שיהא פדוק ואינו פדוק (11) וכו', מכל מקום לא היה פדוקו למחל על הפעול שיוציא על הפדיקה (12).

(11) וראה לדבר כתב בביתור הגר"א (ס"ק ז), מכך שהוצרכה הגמרא (פסחים ד, ב) לומר שטעם הדבר שאין זה מקח טעות הוא משום שנוה לאדם לעשות מצוה בממונו, והרי לכאורה הטעם פשוט יותר, שהרי טעות זו אינה בגוף המקח, וכל טעות שאינה בגוף המקח אין דינה כמקח טעות (כמבאר בשו"ע ה"מ ס"ה רלב ס"ה) וברמ"א שם, אלא מדובר באופן שהתנה במפורש שהבית בדוק, ולכן רק משום שהבדיקה דבר מצוה היא אין זה נחשב כמקח טעות.

מאידך, המקור חיים (ביאורים ס"ק ז) כתב, שאם הבית אינו בדוק נחשב הדבר כטעות בגוף המקח, שכיון שיש איסור לדור בתוכו מחשש שמא יבוא לאכול את החמץ שימצא בו, ואינו ראוי לדירה בלא שיוציא השוכר הצאות על כך, נחשב הדבר כטעות בגוף המקח. [וראה בכתבי קהלות יעקב החודשים פסחים ס"ה, שהוכיח שאין איסור לדור בבית שאינו בדוק מחמץ, אפילו לדעת התוס' שהובאה לעיל (ס"ה תל"א ס"ק ב) שטעם תקנת הבדיקה הוא מחמת החשש שמא יבוא לאכול את החמץ שימצא].

(12) וכענין זה מצינו לענין שימוש בחפצי מצוה של חבירו ללא רשות, שכתב הרמ"א לעיל (ס"ה יד ס"ד) שאף על פי שהשו"ע (שם) התיר ליטול את טליתו של חבירו, מ"מ אסור ללמוד בספרי חבירו שלא ברשות. וביאר המג"א (כאן ס"ק ו), שכיון שהם נזוקים על ידי השימוש, הרי בדבר שיש בו חסרון כיס יש לומר שלא נח לאדם שיעשו מצוה בממונו ויפסידהו.

אמנם, לענין השוכר בית בחזקת שיש בו מוזהר ונמצא שאין בו מוזהר, כתב הרמ"א (יו"ד ס"ה רצ"ב) שיקבע השוכר את המוזהר ואין זה נחשב מקח טעות (משום שנוה לאדם לעשות מצוה בממונו), ולא הוכר שיש אומרים שיחזיר המשכיר לשוכר את הוצאות דמי המוזהר, וישיב המג"א (הנ"ל) ששונה תשלום מעות עבור מוזהר, שאינו נחשב כהפסד מעות, שהרי קיבל בעד המעות 'מוזהר', ולכן לכל הדעות אינו מחזיר לו את דמי המוזהר, והוסיף המחצה"ש (שם), שאף על פי שכשנצא השוכר מהבית אסור לו ליטול עמו את המוזהר, כמבאר בשו"ע שם, מ"מ הרי כתב הרמ"א שם שהוא יכול לתבוע מזהבא אחריו את דמי המוזהר.

[משנ"ב ס"ק טז]

ועל-פ' האמינום חכמים גם לאפ"ה (13).

(13) אולם אדם שאינו שומר מצוות, כתב רבינו מנוח (פ"ב מהל' חמץ ומצה ה"ז) שאינו נאמן על הבדיקה.

[שעה"צ ס"ק טז]

וכתבו שם דאם שלח לטון לטון אחר לבדוק אינו נאמן (14).

(14) ובטעם הדבר כתבו, שדוקא בבית שלחם האמינום, משום שמוטלת עליהם חובת הבדיקה, מה שאין כן בבית אחר, שאין הבדיקה מוטלת עליהם.

[משנ"ב ס"ק יח]

אין נכון לצוית לאלו להק"ה (15) וכו', ונש' לחש' שמה יתעצלו (16).

(15) ואף אשה המתגוררת לבדה, דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פ"ד אות כה, פסקי שמועות עמ' כא) שעדיף שאיש יבדוק עבודה.

(16) דיינו כמו שביאר לעיל (ס"ה תל"ב ס"ק ח), שיש לחשוש שלא יבדקו יפה.

[ביה"ד ד"ה ומבטל]

דוחו כ"י הבדיקה רק מדרבנן וסומכין למקל בפסקא (17), ועין בפריקנים שמפסק לענין בטול (18).

(17) אמנם, לגבי בית בדוק שנכנס לתוכו עכבר עם מאכל שהוא ספק חמץ ספק מצה, כתב במשנ"ב לקמן (ס"ה תל"ט ס"ק ב) שגם אם ביטל את החמץ צריך לחזור ולבדוק את הבית (וכתב שכן היא משמעות דברי השו"ע שם (ס"א)). ואין אומרים בזה 'ספק דרבנן להקל', כיון שעיקר התקנה היתה על מצב של ספק, ולפיכך החמירו בה יותר משאר ספיקות דרבנן. וביאר הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה פסח פ"ה ארחות הלכה הע' 102) ששונה ספק במציאות (כגון במקרה של עכבר) מספק בדין (כגון במקרה של משכיר ושוכר). כמבאר בלחם משנה פ"ב מהל' חמץ ומצה ה"ה, שכיון שתקנת הבדיקה היתה לגבי ספק במציאות, החמירו לבדוק גם בספק, מה שאין כן בספק בדין (כגון כאן, שבגמרא (פסחים ד, א) לא הוכרע הדין).

(18) שם (א"א ס"ק ד) כתב, שלפי דעת הרמב"ם (פ"ו מהל' שכירות ה"ה) שהובאה בסמ"ע (ה"מ ס"ה ש"ג ס"ק ד) שדבר הפקר המונח בבית המושכר לאחר, זוכה בו המשכיר ולא השוכר, אם כן השוכר אינו זוכה בחמץ שהפקיר המשכיר כשיצא מהבית, ומן התורה לא נתחייב בביעור, ולכן אינו צריך אפילו לבטל, אלא שהטור (שם ס"ה רס) והשו"ע (שם ס"ד) פסקו כדעת הרא"ש (שו"ת כלל א ס"ה א) שגם השוכר קונה על ידי החצר המושכרת לו, ולכן לדעתם צריך השוכר לבטל.

[ביה"ד ד"ה בלם]

הנה ידע' שיש דעות אי בטול סגי פ"ב או דוקא פ"ה (19).

(19) שהטור כתב (ס"ה תל"ז) שאף על פי שנהגו לומר לכל חמירא וכו', אין הדבר מתקנת חכמים, הדי בבטול בלב. מאידך, הבי"י (כתב ס"ה תל"ז) שתקנת חכמים היתה לבטל בפה, וכמבאר בירושלמי (פסחים פ"ב ה"ב).

סימן תלח

עכבר שנכנס למקום פדוק וכפר בפיו

[משנ"ב ס"ק ב]

ויצריקין לבדק צדן כל הפתח.

(1) ואם בדק ולא מצא, כתב השו"ע לקמן (ס"ה תל"ט ס"ב) לענין עכבר שנכנס לבית עם ככר, ובדק את הבית ולא מצא את הככר, שאינו צריך לחזור ולבדוק, וביאר המשנ"ב שם (ס"ק ט), שכיון שבדק ולא מצא יש לתלות שהעכבר אכל את הככר, ואם כן גם כאן יש לתלות שהככר שמצא בתחילה הוא הככר שהכניס העכבר, וראה מה שכתבנו שם.

באר הגולה

הלכות פסח סימן תלח תלט

ב פן קטבו
החפשות וקטבו
פסח ה'טור ג
שם פנמרא ואל
נפסטה
רמב"ם בפסח ב
דצור להורידו וכו'

(ו) צריך לחזור (ה) הבית אחר הכבד שהכניס, לפי (ו) שאין ברכו של (ז) עכבר לפסח, והני פוררין מעלמא אהו ולא מאותו פסח; אבל אם תינח נכנס לבית בדוק וכבד בידו ונכנס אחריו (ז) ומצא פוררין, אינו צריך לחזור ולבדוק, (ח) שתזקתו שאכלו ואלו הפוררין שאכלו ממנו בשעת אכילה, (ט) שדרך התינוק לפסח. ויגיש אומרים (י) שאם אין בפוררין כדי כל הפסח (יא) צריך לחזור ולבדוק; (יב) עכבר נכנס ויצא השמיט הרב הואיל ולא שכחתי: ב (יג) פזית חמץ למעלה על הקורה, (יד) מחיבין אותו להביא כלם להורידו מפני שפעמים יפל מהקורה, אבל אם היה חמץ (יד) בבור אין מחיבין אותו להעלותו, אלא (טו) מבטלו בלבד (טז) וידי:

תלט דין מי שפדק ולא מצא מספר פירות שהניח, וכו' ד' סעיפים:

א *חשעה צפירין של מצה ואחר של חמץ, (א) וקא עכבר (ב) ונטל ולא ידענו אם נטל חמץ או אם נטל מצה, ונכנס לבית בדוק, (ב) צריך לחזור ולבדוק (מיהו, אם הפסח קטן שכיבד העכבר לאכל, (ג) תלינן להקל שאכלו ואינו צריך לבדוק) (טו), (ד) שפדל (ז) הקבוע, בפתחה על מחצה.

באר היטב

(א) ולבדוק, אלו הסדר ששם נכנס, ואם לא ידענו לאיזה חדר נכנס, יתנו ב' פחים ר"ס תל"ט ס"ב, מ"א: (ב) עכבר לפסח, וה"ה פלג ותרנגול, אחרונים: (ג) שתזקתו שאכלו, אפילו לא בשלו, ב"ח, א"י, ח"י: (ד) צריך לחזור ולבדוק, ואם יש בו דעת, נאמן לומר

משנה ברורה

בדאי לא תלינן שאכלו ונפל ממנו הפוררין בעת אכילתו: (ד) צריך לחזור ולבדוק וכו'. ודוקא שראינו עכבר נכנס עם חמץ, אבל מצא סתם חמץ בבית אחר בדיקתו אין צריך לחזור ולבדוק כל הבית בשביל זה נמקור חיים: (ה) הבית, עין מגן אברהם דבית פרדשו חדר, ואין צריך בדיקה אלא אותו חדר שנאנו שנכנס לשם, (ג) אבל שאר חדרים הסתמים לאותו חדר תלינן להקל, ואין צריך לבדוק אם בשל חמץ או שניה הפסח קטן, ואם לא ידענו כלל לאיזה חדר נכנס, עין סימן חלט סעיף ב בהג"ה וקמה שפסחטו שם: (ו) שאין דרכו, (ז) והוא הדין בלב או תרנגול אין ברכו לפסח: (ז) ומצא פוררין, ודוקא באופן זה שמצא פוררין, שרגלים לבד שאכלו, אבל לא מצא פוררין

(ח) אין לתלות שאכלו, דאין ספק מוציא מידי ודאי חמץ, וצריך לחזור ולבדוק אותו חדר שראה שנכנס שם התינוק, ודוקא בתינוק שאין בו דעת, אבל ביש בו דעת, נאמן לומר שאכלו כלו: (ח) שתזקתו שאכלו, ואפילו (י) לא בשלו: (ט) שדרך התינוק לפסח, וילדע זה אין נפקא-מנה בין אם היה רק מעט פוררין, (ז) בין אם היה כדי כל הפסח: (י) שאם אין בפוררין וכו'. דאי לא-כן תשינן שמא שיר התינוק: (יא) צריך לחזור ולבדוק, והעקר (ט) פסכרא ראשונה, (ט) אף אם לא בשל וכבד עבר חמץ, שאין יכול לבטל, יש להחמיר לחזור ולבדוק, כתב המקור-חיים, דעפ"ם שנכנס עם חמץ בבית הדוק, (י) אין צריך לחזור ולבדוק הבית, ודוקא בעכבר ותינוק חלישין, שדרך להטמין, מה שאין כן בעפ"ם אין ברכו בקו, אלא או לאכלו או להוליכו לביתו: ב (יב) פזית חמץ, משמע, אבל בפחות מפזית אין צריך סלם להורידו וסגי בבטולו: (יג) מחיבין אותו, אפילו נודע לו קדם זמן אסורו, דאז מהני בטול שלא יעברו ככל יצאה, אפילו הכי הצריכוהו ברכו להורידו ולבדוק, שמא יפל פתח הפסח מן הקורה ויבוא לאכלו, וכל-שכן אם נודע לו לאחר זמן אסורו ולא בטל מקדם, ואז שוב לא מהני בטול, ודבדאי צריך להורידו ולבדוק: (יד) בבור, אפילו אין בו מים, ואם דרכו (יג) להשתמש שם כל השנה, מחיב להעלותו ולבדוק: (טו) מבטלו בלבד וכו', ודוקא שנפל שם מאליה, דחשבינן לו פסחין שנפל עליו מפלטה, (יג) אבל להטמין בידים על דעת שישאר שם עד אחר הפסח אסור, ואפילו בטול לא יועיל, אלא צריך להוציא ולבדוק ביד: (טז) וידי, ואם נודע לו אחר זמן אסורו (יד) דאז לא מהני בטול, צריך להוציא ולבדוק:

א (א) וקא עכבר ונטל וכו', השעם, שכל קבוע פסחיה על מחצה דמי, (ב) ודוקא שנפל העכבר בפנינו מקום קביעות, דאי נטלו העכבר שלא בפנינו הרי דינו כאלו פרש שלא בפנינו, דאמרין 'כל דפריש, מרבא פריש': (ב) צריך לחזור ולבדוק, מוסתם המקור (ג) משמע דאפילו פסח בשל חמץ, דהוה הוה בדיקה מדרבנן, אפילו הכי לא אמרינן בנה ספקא דרבנן לקלא; והפעם לזה, משום דחלת פקתם היה בבדיקה על הספק, לכן החמירו בספקו יותר משהו ספקית של דבריהם: (ג) תלינן להקל, דהוה ספק-ספקא: שמא נטל מצה, ואם תמצא לומר חמץ, שמא אכלו, ואין צריך לחזור ולבדוק הבית אפילו אם צדו לא בשלו, ויש דעות באחרונים אם גם המקור מודה לזה או לא, ולדינא יש לסמוך על הכרעת הרמ"א, ובפרטות פשפשו: (ח) וצין בפרימריים שכתב, דלכתחלה בודאי מהנין שביטל ולא לסמוך על ספק-ספקא לבד: (ד) שפדל קבוע וכו', ואם נחצרכו הצבירים זה בזה (ז) תו לא מקרי קבוע, כיון שאינו עומד חמץ

שער הציון

(א) וכן פתחו המקור-חיים ומהר"י, ולא פוזק-עקב: (ד) ב"ח וצנן-אברהם בשם רמב"ם (ה) ט"ז: (ו) אחרונים: (ז) פן כתב הפתיחות בפסקתו: (ח) אליה רבה בשם פתח-צבי ופרי חדש: (ט) מהר"י: (י) והשיג על הט"ז שכתב בהפסח: (יא) עין פרימריים ושלחן-ערוך מהר"י, ומהשולחן-ערוך אין ראיה, דאפשר דמשום סיפא נקט: (יג) מהר"י ופשוט: (יג) אחרונים: (יד) ודוקא בשלא בשל חמץ, אבל אם בשל חמץ פתחו בזה בזה אף לזה, אף דאז לא ידע מזה וס"ל: (ה) מנחם-אברהם ושי"א: (ז) מנחם-אברהם ושי"א: (ח) מנחם-אברהם ושי"א:

